

До спеціалізованої вченої ради
Д 41.086.03 Національного
університету «Одеська
юридична академія» (65009,
м. Одеса, Фонтанська дорога, 23)

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата юридичних наук,
доцента Холостенка Андрія Володимировича
на дисертацію Гресь Юлії Олегівни
на тему: «Формування технологічного підходу у
криміналістичній тактиці», подану на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та
криміналістика; судова експертиза; оперативно -
розшукова діяльність**

Актуальність теми дисертації. Робота Гресь Ю.О. присвячена актуальній проблемі, адже розвиток суспільних відносин та реформування інституційної системи нашої держави супроводжуються виникненням нових об'єктів наукового пізнання, а також створюють необхідність застосування нових методологічних підходів щодо інтерпретації традиційних форм боротьби зі злочинністю. Не є виключенням і криміналістика, яка у своєму розвитку постійно здійснює пошук та апробацію нових методологічних підходів, спрямованих на всебічне вивчення основних криміналістичних категорій, зокрема злочинної діяльності та діяльності з розслідування злочинів. Тенденцією розвитку сучасних криміналістичних знань є формування предметних сфер, дослідження яких неможливе лише шляхом застосування інструментарію криміналістичної науки, а потребує звернення до теорій та понятійно-категоріального апарату інших, у тому числі природничих наук. Однією з форм такої екстраполяції знань є використання методології та принципів технологічного підходу у криміналістиці. Звернення до технологічного підходу зумовлюється необхідністю оптимізації діяльності з розслідування злочинів шляхом формування типових алгоритмів

та програм розслідування, а також тактичних моделей проведення слідчих (розшукових) дій, структура яких передбачає значну технологічну складову.

Особливо гостро відчувається недостатня кількість теоретичних напрацювань у межах розділу криміналістичної тактики, зокрема при визначенні місця криміналістичної технології у системі тактико-криміналістичної аксіоматики, місця криміналістичної технології у структурі слідчих (розшукових) дій та її використання для побудови типових моделей слідчих (розшукових) дій, а також у формуванні типових алгоритмів проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій та можливостей використання технологічного підходу у тактичних операціях.

Таким чином, актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлюється необхідністю розвитку теорії криміналістики у частині формування і використання технологічного підходу у криміналістичній тактиці, а також потребою оптимізації діяльності слідчих підрозділів щодо проведення слідчих дій.

В дисертації є посилання на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувались у межах виконання плану науково-дослідної роботи кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія» «Комплексне дослідження забезпечення ефективності досудового провадження» (державний реєстраційний номер 0115U002495) на 2011 – 2015 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та прикладні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011 – 2015 роки (державний реєстраційний номер 0110U000671), а також плану науково-дослідної роботи кафедри криміналістики Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретико-прикладна концепція протидії злочинності криміналістичними методами і засобами» як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий

та культурний вимір» на 2016 – 2020 роки (державний реєстраційний номер 0116U01842).

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно є першим у вітчизняній криміналістичній науці спеціальним комплексним дослідженням формування і застосування технологічного підходу у криміналістичній тактиці.

До положень, які характеризують наукову новизну, можуть бути віднесені такі висновки і пропозиції:

1. На думку офіційного опонента, вимогам наукової новизни відповідає сформульоване дисертантом визначення місця криміналістичної технології у системі понятійно-категоріального апарату криміналістики та співвідношення категорій «криміналістична тактика» і «криміналістична технологія»;

2. Опонент підтримує обґрунтовану дисертантом типову технологічну модель слідчої (розшукової) дії, яка включає три етапи: підготовчий, робочий, завершальний (оціночний). Зазначені етапи відображають систему послідовних дій слідчого, спрямованих на вирішення відповідних тактичних завдань, а також визначення принципів побудови цієї моделі, зокрема: системності; універсальності; врахування специфіки завдань та змісту; ситуаційності; врахування ролі кожного учасника слідчої дії; поєднання технологічних та евристичних засад.

3. Опонент вважає, що дисертантом сформульовано технологічні аспекти проведення негласних слідчих (розшукових) дій, а саме визначено, що для системи інтрузивних негласних слідчих (розшукових) дій характерним є комплексне поєднання тактичних та технологічних засад використання засобів криміналістичної тактики лише на підготовчому етапі їх проведення.

4. Дисертантом виокремлено рівні технології здійснення розслідування: перший рівень – розробка і реалізація окремих алгоритмів; другий рівень – побудова та реалізація програм слідчих (розшукових) дій; третій рівень –

розробка і реалізація тактичних операцій; четвертий рівень – формування і реалізація загальної технології розслідування.

Достовірність і обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується шляхом використання здобувачем сукупності загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, вибір яких обумовлений особливостями його мети і завдань, об'єкта і предмета.

Усі методи дослідження - методи гносеології, герменевтики, соціологічний, статистичний та логіко-юридичний - використовувалися у їх взаємозв'язку і взаємозалежності, що забезпечило переконливість, всебічність, повноту та об'єктивність роботи, істинність отриманих наукових результатів.

Теоретичною основою дисертації є висновки і положення, обґрунтовані сучасними розробками в галузі філософії, криміналістики, кримінального права, кримінального процесуального права, оперативно-розшукової діяльності, соціології тощо.

Емпіричну базу дослідження складають результати анкетування 166-ти слідчих Національної поліції України та 46-ти науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів юридичного профілю.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у правозастосовній діяльності, а також у подальших наукових дослідженнях та навчальному процесі при підготовці підручників і навчальних посібників, проведенні лекційних та семінарських занять.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави вважати, що автор досяг поставленої мети та в цілому виконав означені ним завдання.

Положення, висновки та рекомендації сформульовані в дисертації у повному обсязі та відображені в 15-ти наукових публікаціях, серед яких 4 наукових статті – у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні та 10 тез доповідей - на наукових та науково-практичних конференціях.

Структура роботи зорієнтована на розкриття означеної теми дисертації.

Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, двох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (410 найменувань) та чотирьох додатків. Структура дисертації та автореферату в цілому відповідає вимогам, які ставляться до такого виду наукових праць.

Дисертація та автореферат підготовлені державною мовою. Зміст автореферату відповідає основним положенням, сформульованим у дисертації.

Визначаючи позитивні ознаки дисертації, офіційний опонент разом з тим прагне визначити окремі дискусійні чи недостатньо обґрунтовані положення роботи.

1. На думку офіційного опонента, запропонований дисертантом розподіл НС(Р)Д на «жорсткі» та «гнучкі» алгоритми дій має досить дискусійний характер (с. 89 – 90 дисертації).

Так, аудіо- та відеоконтроль особи, поряд з такими НС(Р)Д як спостереження за особою, річчю або місцем і контроль за вчиненням злочину, на нашу думку, передбачає можливість застосування певних «гнучких» алгоритмів та програм дій, а не лише «жорстких», як пропонує автор, адже в практичній діяльності непоодинокі випадки проведення аудіо- та відеоконтролю особи в комплексі зі вказаними НС(Р)Д.

2. У підрозділі 2.2. «Технологічний аспект проведення окремих слідчих (розшукових) дій» дисертант поряд з іншими слідчими (розшуковими) діями досліджує огляд та обшук (с. 126 – 130 дисертації).

На нашу думку, дослідження було би більш змістовним, якщо дисертант приділив би увагу особливостям проведення огляду й обшуку за участю особи, яка скоїла злочин, та яка була затримана безпосередньо після скоєння злочину.

3. На сторінці 136 дисертації автор вказує, що «у практиці слідчої діяльності відсутні випадки, коли б під час розслідування не здійснювалися допити різних учасників кримінального провадження (потерпілого, свідка чи підозрюваного тощо)».

На нашу думку, для обґрунтування означеного твердження автору потрібно було би спиратися на емпіричну базу дослідження, адже в практичній діяльності мають місце випадки закриття кримінальних проваджень без проведення допитів.

4. Дисертант у підрозділі 2.3. «Технологічний аспект проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій» (с. 159 дисертації) стверджує, що «особливості етапу підготовки до проведення такої НС(Р)Д як обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи містять загальні положення тактичного і технологічного характеру, що відповідають етапу підготовки до проведення такої слідчої розшукової дії, як обшук».

Однак, на думку опонента, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи мають значно складніший етап підготовки до його проведення ніж обшук і потребує більшої деталізації.

5. Офіційний опонент вважає, що дисертанту під час дослідження такої негласної слідчої (розшукової) дії як контроль за вчиненням злочину (с. 162 дисертації) необхідно було б наводити її форми відповідно до чинного КПК України.

Так, згідно п. 2 ч. 1 ст. 271 КПК України, контрольована та оперативна закупки становлять одну форму контролю за вчиненням злочину, а не окремі, як вказує дисертант.

Висловлені зауваження багато в чому мають дискусійний характер, а тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертації.

Висновок

Дисертація Гресь Юлії Олегівни на тему: «Формування технологічного підходу у криміналістичній тактиці» є завершеною науковою працею, яка за важливістю й обсягом змісту дослідження має суттєве значення для розвитку теорії та практики забезпечення навчально-виховного процесу ВНЗ, а також самостійним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам МОН України (пп. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, зі змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 року, № 1159 від 30 грудня 2015 року та № 567 від 27 липня 2016 року), а його автор, Гресь Юлія Олегівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність на основі прилюдного захисту.

Офіційний опонент

Професор кафедри кримінального процесу
факультету № 3 Одеського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

А.В. Холостенко

12 10.2017

Підпис	<u>А.В. Холостенко</u>
Засвідчую:	
Головний	<u>В.В. Козимовський</u>
«12»	10 2017 р.